

19.1.2018

EOAK/6198/2017

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Saksin

Esittelijä: Notari Kaisu Lehtikangas

KAJAANIN ARVOLA-KOTI RY:N PALVELUTALO

Tarkastuspöytäkirja

Paikka	Kajaanin Arvola-koti ry Seminaarinkatu 5 B, 87100 Kajaani
Aika	24.10.2017
Läsnä	Oikeusasiamiehen kansliasta: Neuvontalakimies Jaana Romakkaniemi Notari Kaisu Lehtikangas Arvola-kodista Johtaja - - -

TARKASTUKSEN TARKOITUS

Oikeusasiamiehen kanslian edustajat esittivät eduskunnan apulaisoikeusasiamies Maija Saksin antaman määräyskirjan tarkastuksen suorittamista varten ja kertoivat lyhyesti apulaisoikeusasiamiehen tehtävistä.

Perustuslain 109 §:n 1 momentin nojalla oikeusasiamies valvoo, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Lisäksi hänen valvontaansa kuuluvat muutkin, jotka hoitavat julkista tehtävää. Oikeusasiamies seuraa erityisesti, että hyvä hallinto sekä perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 5 §:n mukaan oikeusasiamies toimittaa tarpeen mukaan tarkastuksia perehtyäkseen laillisuusvalvontaansa kuuluviin asioihin. Erityisesti hänen on toimitettava tarkastuksia vankiloissa ja muissa suljetuissa laitoksissa valvoakseen niihin sijoitettujen henkilöiden kohtelua.

Tarkastuksen yhteydessä oikeusasiamiehellä ja hänen määräämällään eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiehellä on oikeus päästä valvottavan kaikkiin tiloihin ja tietojärjestelmiin sekä oikeus keskustella luottamuksellisesti tarkastuskohteen henkilökunnan sekä siellä palvelevien tai sinne sijoitettujen henkilöiden kanssa.

Vanhuksille ympärivuorokautista palveluasumista tarjoavissa yksiköissä halutaan selvittää vanhusten saaman hoivan ja hoidon ihmisarvoa kunnioittavaa luonnetta, ja sitä, että kunnat huolehtivat myös heikommassa asemassa olevien kuntalaisten perustuslain 19 §:n mukaisesti oikeudesta sosiaaliturvaan ja huolenpitoon. Vielä kerrottiin, että eduskunnan oikeusasiamies on nimetty YK:n epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan tarkoittamaksi kansalliseksi valvontaelimeksi. Tässä ominaisuudessa oikeusasiamies tekee tarkastuksia kaikkiin niihin paikkoihin, joissa voidaan kohdistaa rajoitteita. Uusi tehtävä mahdollistaa esimerkiksi ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämisen tarkastuksilla.

YK:n vammaisyleissopimuksen ratifioinnin myötä (10.6.2016) eduskunnan oikeusasiamiehestä on tullut osa yleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden toteutumiseen, rajoitustoimenpiteiden käyttöön, osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin. Vammaisyleissopimuksen piiriin voidaan katsoa kuuluvan muun muassa muistisairaat henkilöt.

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta.

Tarkastuksen tarkoituksena oli tutustua Kajaanin Arvola-koti ry:n ylläpitämän palvelutalon tarjoaman hoidon sisältöön ja laatuun.

YLEISKUVAUS TARKASTETTAVASTA KOHTEESTA

Kajaanin Arvola-koti ry:n palvelutalo sijaitsee Kajaanin keskustassa ja se on tarkoitettu kainuulaisille eläkeläisille. Kajaanin Arvola-koti ry on perustettu 1964. Arvola-kodissa on 44 asukaspaiikkaa, joista 34 on tehostettua palveluasumista ja 10 tavallista palveluasumista. Arvola-kodissa on kolme kahdeksan hengen dementia-ryhmäkotiä. Asukkaista noin 10 on miehiä ja loput naisia. Asukkaiden ikähaitari on 80-96 vuotta ja keski-ikä on noin 85 vuotta.

PALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

Terveydenhoito

Arvola-kodissa on vastuusairaanhoitaja. Asukkaiden omalääkärinä toimii Kainuun sote-kuntayhtymän geriatri, joka käy paikalla kerran kuukaudessa ja tapaa tarvittaessa asukkaita. Lääkkeet hankitaan apteekista ja sairaanhoitaja jakaa ne dosetteihin.

Fysioterapia ja kuntoutus

Talossa ei ole omaa fysioterapeuttia. Arvola-kodissa on käytössä kuntouttava työote ja työntekijöille on järjestetty muun muassa kinestiikka-koulutusta.

Suun ja hampaiden terveys

Keskustelun mukaan asukkailla on omia hampaita ja niiden hoitaminen on toisinaan haasteellista. Suun ja hampaiden päivittäisestä hoidosta tehdään kirjaukset hoivasuunnitelmaan. Arvola-kodissa ei käy suuhygienistiä, mutta tarpeen mukaan asukkaita käytetään hammashoitajalla ja hammaslääkärissä.

Henkilökohtainen hygienia

Kaikki asukkaat pääsevät suihkuun vähintään kerran viikossa tai tarvittaessa useamminkin. Kaikissa yksiköissä on oma sauna, joka lämmitetään tarvittaessa.

Kaikki asukkaat viedään vessaan useamman kerran päivässä. Vaippoja on käytössä paljon ja niiden määrä on rajoitettu kolmeen vaippaan vuorokaudessa. Keskustelun mukaan se ei ole riittävä määrä kaikille, mutta tarvittava määrä vaippoja on kuitenkin järjestynyt niitä tarvitseville. Omatoimisilla asukkailla on käytössä housuvaippoja.

Ateriat

Arvola-kodin lounas ja päivällinen tulevat Kajaanin Mamsellista ja ne jaetaan talon jakelukeittiössä. Aamupala, päiväkahvi ja iltapala valmistetaan itse. Dementiarhymäkotien asukkaat syövät ateriansa ryhmäkodin omassa ruokailutilassa. Talossa tehdään vuosittain asiakastytyväisyyskyselyjä, joissa kysytään myös mielipiteitä aterioista. Juhlatilaisuuksissa ja juhla-aterioilla asukkaille voidaan tarjota viiniä.

Ulkoilu ja virkistys

Arvola-kodissa on iso aidattu sisäpiha, jossa asukkaat voivat ulkoilla. Pihalla on muun muassa grillikatos. Asukkaita ulkoiluttavat usein opiskelijat ja harjoittelijat. Keskustelun mukaan asukkailla on mahdollisuus päästä ulos päivittäin.

Arvola-kodissa järjestetään säännöllistä ja päivittäistä viriketoimintaa oman henkilökunnan ja ulkopuolisten toimesta. Talossa järjestettiin muun muassa pub-ilta, jossa oli tarjolla pizzaa, olutta ja karaokea.

Vammaisuus ja esteettömyys

Rakennuksen etupiha on tasamaata ja käynti sisätiloihin on esteetön. Arvola-kodin ulko-ovet ovat lukossa ja ulos mentäessä oven saa auki koodilla. Portaikkoon on kaiteet, jotka estävät kaatumisen portaita alas. Johtajan mukaan Arvola-kodin sijainti Kajaanin keskustassa on koettu myönteisenä asiana sen saavutettavuuden vuoksi.

Itsemääräämisoikeus ja rajoitustoimenpiteet

Arvola-kodissa on käytössä ohje itsemääräämisoikeudesta ja rajoittamisesta. Asukkaat saavat itse päättää milloin heräävät ja menevät nukkumaan. Asukkailla on mahdollisuus saada ruokaa myös yöaikaan.

Rajoitustoimenpiteistä keskustellaan omaisten ja mahdollisuuksien mukaan asukkaiden kanssa. Rajoitustoimenpiteistä päättää lääkäri ja niitä arvioidaan jatkuvasti. Arvola-kodissa on rajoitustoimenpiteistä käytössä sängynlaidat, hygieniahaalarit.

Hoito- ja palvelusuunnitelmat

Uuden asukkaan saapuessa Arvola-kotiin hänen kanssaan keskustellaan hoidon tarpeesta ja tiedot kirjataan asiakastietojärjestelmään. järjestetään tulohaastattelu. Hoito- ja palvelusuunnitelman tekemisessä on mukana omahoitaja, omainen ja asukas. Suunnitelmia pyritään arvioimaan kuuden kuukauden välein ja tarvittaessa useammin.

Saattohoito

Asukkaat voidaan hoitaa Arvola-kodissa elämänsä loppuun saakka ja henkilökunnalle on järjestetty saattohoitokoulutusta.

HENKILÖKUNTA

Arvola-kodin tehostetussa palveluasumisessa henkilöstömitoitus on 0,6. Hoitotyöntekijöistä on naisia 39 ja miehiä yksi. Johtajan mukaan työntekijöiden vaihtuvuus on ollut vähäistä.

HAVAINNOT

Tarkastajien vierailemissa dementiaryhmäkodeissa oli rauhallinen tunnelma. Omavalvontasuunnitelma oli yleisesti nähtävillä Arvola-kodin alakerran käytävän seinällä. Saavutettavuuden näkökulmasta olisi kuitenkin hyvä, että omavalvontasuunnitelma olisi luettavissa myös Kajaanin Arvola-kodin internet sivuilla.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslinin arvio:

Pidän myönteisenä sitä, että tarkastajille annetuissa kahdessa hoivasuunnitelmassa näkyy asukkaiden mielipide hoivan toteuttamisesta tai muista palveluista.

Pidän myönteisenä myös sitä, että hoivasuunnitelmaan tehdään kirjaus päivittäisestä suun- ja hampaiden hoidosta ottaen huomioon suun terveyden merkityksen iäkkään henkilön yleiskuntoon.

Sen sijaan pidän puutteena sitä, että suuhygienisti ei käy paikalla tarkistamassa asukkaiden suun tilannetta ja ohjaamassa henkilöstöä.

Omalääkäriin käyntejä kerran kuukaudessa pidän vähäisenä tehostetun palveluasumisen asukasmäärään nähden.

Asukkaiden yksityisyydensuojan näkökulmasta pidän ongelmallisena sitä, että asukkaiden huoneiden ovissa oli ikkunat ja ryhmäkodin käytävältä oli esteetön näkymä asukkaan huoneeseen.

Pyydän Kajaanin Arvola-Koti ry:tä ilmoittamaan 27.3.2018 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tekemieni tarkastushavaintojen johdosta.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Kaisu Lehtikangas
notaari